

Sygn. akt II Ca 815/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Końska

Sędziowie: SSO Beata Piwko

SSO Małgorzata Klesyk (spr.)

Protokolant: protokolant sądowy Beata Wodecka

po rozpoznaniu w dniu 2 października 2013 r. w Kielcach na rozprawie

sprawy z powództwa B. G.

przeciwko P. G.

o usunięcie niezgodności między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Jędrzejowie

z dnia 22 lutego 2013 r. sygn. VI C 56/13

oddala apelację, zasądza od P. G. na rzecz B. G. 300 (trzysta) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 815/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 22 lutego 2013 roku Sąd Rejonowy w Jędrzejowie uzgodnił treść księgi wieczystej (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy

w Jędrzejowie IX Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą we W.

w ten sposób, że z działu I Oznaczenie nieruchomości tej księgi nakazał wyłączyć nieruchomość oznaczoną numerami działek: (...), (...), (...), (...), (...) o powierzchni 3,52 ha położoną w S. i założyć dla niej odrębną księgę wieczystą, w której dziale II wpisać jako współwłaścicieli: P. G. syna T. i B. co do udziału wynoszącego 5/8, B. G. córkę J. i K. co do udziału wynoszącego 3/8. Ponadto zasądził od pozwanego P. G. na rzecz powódki B. G. kwotę 1 100 zł tytułem kosztów procesu.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Rejonowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

Na nieruchomość o powierzchni 3,52 ha położoną w S. oznaczoną jako działki numer (...) wydany był Akt Własności Ziemi nr (...) na rzecz L. i K. małżonków G.. Spadek w postaci gospodarstwa rolnego po K. G. na podstawie postanowienia Sądu rejonowego w Myszkowie z dnia 30 marca 1985r nabyli po połowie mąż L. G. i syn T. G.. W Państwowym Biurze Notarialnym we W. została założona księga wieczysta KW nr (...), w której dziale drugim jako

współwłaściciele wpisani zostali: L. G.co do udziału $\frac{3}{4}$ części i T. G.co do udziału $\frac{1}{4}$ części. T. G.i B. S.zawarli związek małżeński w dniu 30 listopada 1985 roku. Małżonków łączył ustrój wspólności ustawowej małżeńskiej. Umową o przekazanie gospodarstwa rolnego, zawartą w formie aktu notarialnego w dniu 9 stycznia 1986 roku L. G.przeniósł nieodpłatnie przysługujący mu udział we współwłasności nieruchomości objętej księgą wieczystą KW (...)na rzecz T. G.. W dacie zawarcia umowy T. G.pozostawał w związku małżeńskim z powódką B. G.. Księga wieczysta prowadzona dla powyższej nieruchomości została przekazana do Sądu Rejonowego we Włoszczowie i otrzymała numer (...). Do księgi została przyłączona nieruchomość o powierzchni 2,47 ha położona w S.oznaczona numerami ewidencyjnymi działek (...), na którą został wydany dla T. G.akt własności ziemi(...)

T. G.zmarł 28 listopada 1996 roku. Spadek po nim na podstawie testamentu nabył syn P. G.w całości (postanowienie Sądu Rejonowego w Myszkowie z dnia 7 lutego 2012 r. sygn. akt I Ns 639/11). Dla wymienionych nieruchomości Sąd Rejonowy w Jędrzejowie prowadzi księgę wieczystą (...), w której dziale II jako właściciel nieruchomości wpisany jest P. G.syn T.i B..

Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powódki oparte na art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku o księgach wieczystych i hipotece (t. jedn. Dz. U. Nr 124, poz. 1361) jest uzasadnione. Sąd I instancji uznał, że okoliczności sprawy były bezsporne a rozstrzygnięcia wymagała kwestia, czy udział, który nabył T. G.we współwłasności nieruchomości w trakcie trwania małżeństwa wszedł do majątku wspólnego następcy i jego małżonka. Sąd Rejonowy podniósł, że do rozpoznania sprawy mają zastosowanie regulacje obowiązujące w dacie zawarcia umowy przekazania gospodarstwa rolnego, tj. w dniu 9 stycznia 1986 roku, a zatem normy art. 32 i 33 k.r.o. w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 17 czerwca 2004 roku (Dz. U. Nr 162, poz. 1691) oraz przepisy ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 268 ze zm.).

Sąd I instancji wskazał, na przeciwstawne poglądy dotyczące charakteru prawnego umowy przekazania gospodarstwa rolnego na podstawie powyższej ustawy i stwierdził, że podziela stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 28 listopada 2012 roku (sygn. akt III CZP 68/12), zgodnie z którym gospodarstwo rolne przekazane na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 1982 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (...) następcy pozostającemu w ustroju wspólności majątkowej wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków. Opierając powyższe rozstrzygnięcie na takim zapatrywaniu Sąd Rejonowy uznał, że udział w gospodarstwie rolnym nabyty przez męża powódki wszedł do ich majątku wspólnego a od chwili ustania małżeńskiej wspólności majątkowej tj. od śmierci T. G., dotychczasowa wspólność łączna przekształciła się we wspólność w częściach ułamkowych. W związku z czym powódce przysługuje udział w wysokości $\frac{3}{8}$ części we współwłasności nieruchomości.

Apelację od przedmiotowego wyroku wywiódł pozwany zaskarżając go w całości i zarzucając mu:

1. naruszenie prawa materialnego a to art. 49 ust. 1 i 59 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (...) w brzmieniu obowiązującym 9 stycznia 1986 r. w zw. z art. 32 i 33 k.r.o poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że gospodarstwo rolne przeniesione na następcę rolnika pozostającego w związku małżeńskim i ustroju wspólności ustawowej, umową przekazania gospodarstwa rolnego zawartą między nim a przekazującym stanowi majątek wspólny małżonków, gdy tymczasem prawidłowy sposób wykładni tychże przepisów prowadzi do konkluzji, iż stanowi on przedmiot majątku odrębnego rolnika pozostającego w związku małżeńskich,

2. naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik sprawy a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego, które doprowadziło do konkluzji, iż gospodarstwo rolne nabyte przez T. G. na podstawie umowy z dnia 9 stycznia 1986 r. weszło do majątku wspólnego T. G. i B. G., gdy zgodnie z właściwą oceną dowodów, należy stwierdzić, iż weszło ono w skład majątku odrębnego T. G..

W oparciu o powyższe skarżący wnosil o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania sądowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obydwie instancje według norm przepisanych ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów dotychczasowego postępowania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy podziela w całości ustalenia poczynione przez Sąd Rejonowy jak również wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia oceny i wnioski prawne, jako prawidłowe i znajdujące należyte oparcie w zebranych materiale dowodowym.

Zarzut obrazy przepisów postępowania a to art. 233 § 1 k.p.c. sformułowany w taki sposób przez skarżącego, że nie wiadomo jakie dowody zostały źle ocenione i konkretnie w zakresie jakiej części stanu faktycznego a nie rozważań prawnych, jest niezasadny. W istocie jest zarzutem dotyczącym wykładni prawa i kwestionuje rozstrzygnięcie z zakresu prawa materialnego, dlatego też zostanie rozpoznany łącznie z zarzutem z pkt 1 apelacji odnoszącego się do naruszenia przez Sąd I instancji art. 49 ust. 1

i 59 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i ich rodzin. Zarzuty te w ocenie Sądu Odwoławczego są niezasadne. Istotnie na gruncie powołanej ustawy w orzecznictwie prezentowane są dwa przeciwstawne poglądy. Według pierwszego z nich, reprezentowanego przez skarżącego i częściowo przez Sąd Najwyższy w niepublikowanych orzeczeniach (orzeczenia z 15 listopada 1989 sygn IIICZP93/89, z 15 czerwca 1999 sygn IIICKN269/98, z 18 kwietnia 2008r sygn IIICSK 647/2007, z 30 stycznia 2009r sygn IIICSK 450/08, z 24 listopada 2010r sygn IIICSK 274/10 i 2 grudnia 2011r sygn IIICSK 63/11), umowa przekazania gospodarstwa rolnego jest umową darowizny w rozumieniu art. 888 k.c.

a skoro tak to biorąc pod uwagę brzmienie przepisów art. 32 i 33 k.r.o. na dzień przekazania nieruchomości gospodarstwo rolne przekazane następcy wchodzi z mocy prawa do jego majątku odrębnego skoro przekazujący inaczej nie postanowił. W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko to nie zasługuje jednak na uwzględnienie. Według treści uregulowania zawartego w art. 49 ust. 1 ustawy” gospodarstwo mogło być przekazane jednemu następcy, a jeżeli ten pozostawał w związku małżeńskim, także obojgu małżonkom”. Przepis nie może być rozumiany w ten sposób, że przekazanie gospodarstwa jednemu małżonkowi dowodzi eliminacji małżonka następcy z grona osób uprawnionych do nabycia gospodarstwa rolnego. Dokonany przez rolnika wybór, co do przekazania gospodarstwa tylko następcy pozostającemu w związku małżeńskim nie przesądza o przynależności gospodarstwa do majątku osobistego (wcześniej odrębnego), przepis ten bowiem nie jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 33 k.r.o. i nie rozszerza zamkniętego katalogu przedmiotów stanowiących majątek osobisty (odrębny) małżonka. Przepis nie reguluje materii z art. 32 i 33 k.r.o. a tylko kwestię ile osób może być następcą rolnika o czym świadczy fakt że jego następcą a to art. 50 ust 1 ustawy z 24 lutego 1990 stanowił, że” gospodarstwo rolne mogło być przekazane według wyboru rolnika jednemu lub kilku następcom”. Sąd Okręgowy podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale z 28 listopada 2012r sygn IIICZP 68/12 (OSNC 2013/5/59)., że w małżeństwie, w którym obowiązuje ustrój wspólności ustawowej, przynależność nabytych składników majątkowych do majątków osobistych małżonków ma charakter wyjątkowy. Zasadą natomiast jest, że wszelkie przedmioty majątkowe nabyte w czasie trwania wspólności majątkowej przez oboje małżonków lub przez jednego z nich wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków. Zdaniem Sądu Okręgowego, gdyby ustawodawca uznał, że skutek zawarcia umowy przekazania gospodarstwa rolnego miały oddziaływać wyłącznie na majątek osobisty (odrębny) małżonka to uregulowanie takie znalazło by się w przywołanym przepisie lub nadano by nowe brzmienie przepis art. 33 k.r.o. Przepisy kodeksu rodzinnego i opiekuńczego bowiem definiowały i definiują obecnie wyraźnie pojęcia majątku wspólnego i majątku osobistego

(odrębnego), co zdecydowanie ogranicza swobodę wykładania każdego z nich w drodze stosowania analogii. Z uwagi na powyższe, jeżeli umowa przekazania gospodarstwa rolnego nie została on tam wyraźnie wskazana uznać należy, że przedmioty nabyte na jej podstawie wchodzi do majątku wspólnego małżonków.

Sąd Okręgowy podziela tę linię orzecznictwa Sądu Najwyższego według której umowa o przekazanie gospodarstwa rolnego następcy w oparciu o ustawę z 14 grudnia 1982r stanowi ustawowo wyodrębnioną, swoistą umowę cywilnoprawną, odmienną od umowy darowizny. Jest to linia dominująca i podzielona także przez Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 25 listopada 2005r sygn. IIICZP 59/05 i kontynuowana w bieżących publikowanych orzeczeniach (orzeczenie z 22 lutego 2007r sygn. IIICSK 344/06, OSNC 2008/1/1, z 4 października 2001r sygn. ICKN402/00 OSNC2002/6/79, z 8 grudnia 2000 sygn. ICKN992/98, z 21czerwca 2012r sygn. IIICZP29/12 OSNC2013/1/7, z 28 listopada 2012r sygn. IIICZP68/12 OSNC2013/5/59). Wspólną cechą obu umów jest wyłącznie nieodpłatność świadczenia, niebędąca jednak atrybutem ani nawet dominującą cechą umowy przekazania, którą wyróżnia ograniczony krąg podmiotów, praca osoby otrzymującej gospodarstwo w tym gospodarstwie oraz konieczność przekazania gospodarstwa dla otrzymania świadczeń

z ubezpieczenia społecznego (uzasad. uchw. SN z dnia 22 lutego 2007 r. III CSK 29/12, OSNC OSNC 2013/1/7). Ponadto o ile wyłącznym celem darczyńcy jest dokonanie nieodpłatnego przysporzenia na rzecz obdarowanego, o tyle w następstwie umowy przekazania z jednej strony przekazujący zapewnia sobie świadczenie emerytalne lub rentowe ze środków państwowych, korzystanie z działki, lokalu mieszkalnego i pomieszczeń gospodarczych, z drugiej natomiast strony konsekwencją przekazania jest objęcie gospodarstwa rolnego przez osobę zdolną do osiągnięcia lepszych efektów gospodarowania, co odpowiada celowi gospodarczemu tej umowy (uzasad. uchw (7) SN z dnia 25 listopada 2005 r. III CZP 59/2005). Obie umowy różnią istotnie przyczyny jej zawarcia. Konsekwencją przyjęcia, że umowa przekazania nie jest umową darowizny jest wniosek, że gospodarstwo rolne przeniesione tą umową wchodzi do majątku wspólnego małżonków i nie ma przy tym znaczenia, czy w czynności nabycia uczestniczył jeden tylko z małżonków, czy oboje. A zatem udział nabyty przez T. G. na podstawie umowy przekazania gospodarstwa rolnego z dnia 9 stycznia 1986 roku wszedł do majątku wspólnego T. G. i jego żony B. G..

Zarzut obrazy prawa materialnego dotyczył również art. 59 ust. 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (...), jednakże ze względu na jego nierozwinięcie w uzasadnieniu apelacji, Sąd Okręgowy nie był w stanie ocenić w jaki sposób Sąd orzekający w I instancji mógłby naruszyć przepis, którego brzmienie dotyczy wyłącznie formy umowy przekazania, która ma być zawarta w akcie notarialnym.

Mając powyższe okoliczności na uwadze Sąd Okręgowy oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c. oraz orzekł o kosztach postępowania zasądzając na podstawie § 7 pkt 8 w zw. z § 6 pkt 5 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu od P. G. na rzecz B. G. 300 złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSOBPiwko SSO M Kośka SSO M Klesyk (spr)

Zarządzenie/ odpis doręczyć r pr G. W..

Sygn. akt II Ca 815/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 października 2013 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Monika Kośka

Sędziowie: SSO Beata Piwko

SSO Małgorzata Klesyk (spr.)

SSO Monika Kośka

SSO Beata Piwko

SSO Małgorzata Klesyk (spr.)

Protokolant: protokolant Beata Wodecka

po rozpoznaniu w dniu 2 października 2013 r. w Kielcach

na rozprawie

sprawy z powództwa B. G.

przeciwko P. G.

o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym

na skutek apelacji pozwanego P. G.

od wyroku

z dnia 22 lutego 2013 r. sygn. VI C 56/13